Пам'ятайте про Україну!

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація: "Svoboda", 30 Montgomery St. Jersey City, N.J. 07302
Телефони: (201) 434-0237, (201) 434-0807; з Ню Йорку (212) 227-4125
УНСоюз (201) 451-2200; з Ню Йорку (212) 227-5250

РІК LXXXVII. Ч. 180. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ВІВТОРОК, 19-го СЕРПНЯ 1980 ЦЕНТІВ 25 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, TUESDAY, AUGUST 19, 1980 No.180. VOL. LXXXVII.

ІНДІЯ ОСЯГНУЛА ХАРЧОВУ САМОВИСТАЧАЛЬНІСТЬ

Проблема прохарчування 630-мільйонового населення Індії виглядала протягом років не до розв'язання. Постійні імпорти збіжжя й інших харчових продуктів, на думку численних знавців індійських відносин були єдиним засобом проти недоїдання мільйонів населення, а навіть голодової смерти. Тим часом індійська агрікультура добилася несподіваного осягу: вже чотири роки до портів Індії не прибув ані один корабель зі збіжжям, бо країна стала самовистачальною.

До такого збільшення продукції збіжжя добилася Індія завдяки трьом основним засобам: ірригації, штучним навозам, добірному насінню на засіви. Завдяки тим трьом допоміжним засобам та працьовитости індійського населення і послідовній політиці державного плянування кожна особа в Індії має забезпечено понад фунт збіжевих перетворів денно, що разом з іншими харчовими засобами дало змогу переломити прокляття катастрофального недоїдання, що тягнулося протягом цілої модерної історії того величезного субконтиненту. Велика частина населення ще не осягає в спожитті визнаної за вистачаючу норми 2,400 кальорій денно для мешканців сіл і 2,100 кальорій денно для міщан, але постійно недоїдаючих немає.

Минулого року настала проба для відпорности сільсько-господарської системи проти стихійних нещасть, як посуха. Завдяки посиленому наводненні, приспішеній розбудові наводнювальних каналів та відповідних штучних навозів небезпеку відхилено.

Після довгої посухи прийшли монсуни й жнива врятовано. Сільсько-господарські пляновики обраховують, що навіть два роки підряд посухи не захитає самовистачальністю прохарчування для населення Індії. Великою, а навіть рішаючою допомогою в цьому стало зменшення народин, яке в 1960 роках осягало 2,2 відсотка в річному відношенні, тепер впало нижче 2-ох відсотків, а за декілька років зблизиться до півтора відсотка.

Фінанси на те велике зусилля забезпечив Світовий банк в першу чергу, а опісля кредити різних постачаючих спілок, що розложеними платностями і низькими відсотками дали змогу країні подолати основний недолік, яким був постійний брак харчів для великої частини населення.

Проходять зміни у керівництві Південної Кореї

Сеуль, Південна Корея. — Великі персональні пересунення, які почалися після смерти генерала Парка, що загинув наслідком атентату 26-го жовтня минулого року, тривають далі.

Президент Південної Кореї Чой Кю Га зрезигнував, щоб генерал Чон Ту Гван міг обняти пост. Згідно з обов'язуючою конституцією обов'язки президента виконує прем'єр-міністер Парк Чунґ Гун.

Прем'єр Парк Чунґ Гун

В країні ще далі обов'язує воєнний закон. Парлямент завішений від 17-го травня ц.р., коли військова хунта перебрала владу. Парляментові закидають, що велика частина його членів була з номінації колишнього президента Парка, а тим самим парлямент не репрезентує народу.

Вибори нового президента відбудуться в найближчих днях. Президента обирає Національна рада, яка складається з 2,500 членів. Так само Національна рада повинна ухвалити нову конституцію, а після того всенароднє референдум має її прийняти, або відкинути. Теперішній конституції закидають, що вона сформульована під диктат колишнього президента Парка й через те мала за багато елементів тоталітаризму, які теперішній уряд згідно з його заявами хоче усунути.

У ПОЛЬЩІ СТРАЙКИ РОБІТНИКІВ ПРОДОВЖУЮТЬСЯ

Варшава, Польща. — Страйк робітників у Польщі, зокрема в Ґданську, Лодзі і Вроцлаві, який охоплює кількадесять тисяч робітників, продовжується з повною силою, а невдоволення серед робітництва радше зростає не тільки з приводу релятивно холодного ставлення уряду і партії до вимог робітництва, але також загостренням режиму, перерванням телефонічних ліній між страйкуючими містами тощо.

Пресові агенства і окремі кореспонденти інформують, що страйк набирає виразнішого обличчя, особливо від часу, як робітники оформили спеціяльний центральний комітет, який репрезентуватиме їх перед урядом і координуватиме акції страйкуючих робітників. Створений комітет, який, як загально інформують, репрезентуватиме біля 50,000 страйкуючих робітників у 21 фабриках і портах, вже таки першого дня випрацював 16 вимог до уряду, які включають не тільки соціяльні, але також політичні справи, наприклад, вимога про звільнення усіх політичних в'язнів, знесення урядової цензури, створення вільних профспілок, свободи релігії та інші вимоги.

Очевидно, усі ці та інші вимоги є явним протиставленням до політики теперішнього диктатора Польщі Едварда Ґєрека, першого секретаря польської Комуністичної партії, хоч досі, як інформують кореспонденти, покищо немає відомостей про намір уряду військовою силою здушити страйки і біля страйкуючих міст немає збільшеної концентрації військових частин. Натомість уряд стосує тактику вичікування і обережних переговорів, мабуть надіючись на заспокоєння ситуації шляхом переговорів.

В останньому повідомленні з Варшави говориться, що уряд покликав до життя спеціяльну комісію, яка має за завдання докладно розглянути вимоги робітників, але, як кажуть політичні спостерігачі, мінімальними поступками ледви чи вдасться зліквідувати страйк.

У Ватикані, Папа Іван Павло II досі покищо не зайняв становища до подій в Польщі, хоч заявив, що слідкує за ними.

Також речник дисидентського руху в Польщі Яцек Куронь заявив, що страйк робітників триватиме так довго поки усі вимоги страйкуючих не будуть здійненими. Він також відмітив, що створений репрезентативний комітет має усі повновласті переговорювати з урядом в імені робітників і являється немовби „вільною юнією" покликаною до життя робітниками.

СПРАВА В. ПОЛОВЧАКА НАБИРАЄ РОЗГОЛОСУ

Ню Йорк, Н.Й. — Справа українського 12-ти річного хлопця, що „вибрав свободу" й радше втік з дому як мав повертатися з батьками в підсовєтську Україну, не сходить зі сторінок преси та з телевізійних екранів.

Володимир Половчак

У п'ятницю, 15-го серпня, знов відбулася в Ню Йорку на телевізійному каналі ч. 5 одногодинна дискусія тієї справи, яка порушила ряд її засадничих аспектів та насвітлила її значення як прецеденту на майбутнє.

В дискусії, крім модератора програми, брали участь оборонець молодого Володимира адвокат Юліян Куляс, колишній відомий суддя у Бруклині, спеціяліст від таких справ, Сай Фрідмен, знатний професор права і експерт таких проблем, тепер уже емеритований Гаррі Ліпстін та матинегритянка шестеро дітей. Джулія Раджерс.

Адвокат Ю. Куляс річево з'ясував стан тієї справи, насвітлюючи її з різних боків, і це та запити модератора стали базою для дальших дискусій. Дискусія у відмінності від попередніх вийшла поза межі формальноправних питань й заторкнула глибокі проблеми дитячої психології, процесу розвитку молодої людини, її потреби на тлі сучасних здобутків гуманістичних наук і суспільних відносин, а проф. Ліпстін підняв її на високий рівень моральних і фундаментальних проблем філософії.

„Якщо прагнення свободи є домінуючим в життю людини й народів, а так ми сьогодні це бачимо, тоді повинен вирішувати вільний вибір Володимира. З країни, яка забезпечує свободу одиниці, його хотять забрати в країну, де ту свободу заперечують — то де є моральне право робити це? Хлопець маб би бути перевезений в країну, де придушувана релігія й вільна маніфестація людських прагнень зв'язку в Богом, то чи це не повинно заважити на рішенні суду?" — Такі й тим подібні питання доповняли насвітлення цілої справи з формального юридичного боку.

Суддя Фрідмен сформулював зобов'язуючий у таких випадках судовий принцип: „Суд прислуховується до побажань і думок дитини, але вони не конче зумовлюють його рішення, основним вирішним чинником є — добро дитини".

Публічна дискусія цілого ряду проблем, що виникли довкруги справи Володимира Половчака, обняла й совєтське судівництво й закони, які мали б рішити його долю, коли б його повернено до СССР. Згідно з карним кодексом СССР, Володимир поповнив один з найгірших злочинів відмовою повернутися до СССР. Таку відмову кваліфікує совєтський закон на рівні зі шпигунством, переходом на бік ворога, тощо. А сталінський закон з 1935 року, який до сьогодні не відкликаний, ані не змінений, чи доповнений і повністю обов'язує „Про міри

(Закінчення на стор. 3)

Морська потуга СССР зростає

Лондон, Англія. — Інформації, що не раз проникають з різних розвідчих джерел на сторінки світової преси вказують на безсумнівний приспішений зріст потуги совєтської воєнної фльоти. В колах знавців воєнноморських справ уважають, що після прийняття вирішними совєтськими чинниками пляну головного командира всіх совєтських морських сил адм. Сергія Г. Ґоршкова про розбудову совєтської воєнної фльоти до такого стану, в якому вона мала б стати домінуючим чинником на світових морях і океанах. СССР цілою своєю технічно-науковою й економічною потугою коштом різних інших ділянок, а в першу чергу занедбанням виробництва товарів загального вжитку, прямує до якнайскоршого осягнення тієї цілі.

Два спеціялізовані видання, які є найбільшими світовими авторитетами в морських справах, а зокрема в справах воєнних фльот усіх країн світу „Джейн'с" і „Комбат Флітс оф ди Ворлд" подали майже одночасно вичерпні інформації про сучасний стан совєтської воєнної фльоти та про новобудови в різних корабельних верстатах Совєтського Союзу. З тих даних витікає, що СССР, який посів велику перевагу над країнами НАТО в підводних човнах, кладе щораз більший натиск на будову великих бойових кораблів. На приблизно 150 підводних човнів, які мають всі країни НАТО, в тому 65 з атомовим погоном, СССР має 240 підводних човнів активно діючих по морях, в тому понад половини з атомовим погоном, а між тими з атомовим погоном 70 з ракетними викиднями і готовими до стрілу ракетами.

У совєтських корабельних верстатах є в будові два модерної конструкції із найновішим науковотехнічним устаткуванням атомові кружляки, озброєння яких має перевищати озброєння усіх дотеперішніх бойових кружляків. З тих двох кружляків принаймні один є в будові в верстатах Миколаєва над Бугом. Ці два кружляки творитимуть ядро найсильнішого совєтського морського з'єднання після побудови першого атомового літаконосця, який також уже є в корабельних верстатах. Дотепр Москва буцімто не була заінтересована будовою власних літаконосців подаючи на те різні причини, а властивою причиною було те, що вона не мала ні технічних засобів ні експертизи для будови таких велетнів. Тепер же, це осягнувши, вони відкинула всі пропагандивні вияснювання й будує літаконосець на 75,000 тонн, який належатиме до світової суперкляси.

МІНІСТЕР ЗАКОРДОННИХ СПРАВ ІРАНУ Садеґ Ґотзадеґ виступив публічно з обвинуваченням Совєтського Союзу в підсилюванні курдських повстанців для їхньої боротьби з іранськими центральними чинниками. Ґотзадеґ вислав листа до совєтського міністра закордонних справ Андрея Громика, в якому подав цілий ряд фактів, якими підтримав своє обвинувачення Москви у вмішуванні в унутрішні іранські справи. В тому листі він повторив вимогу іранського уряду до Москви, щоб та зменшила число працівників совєтської амбасади в Теграні до числа іранських дипломатів у Москві. Ґотзадеґ відкликався у своєму листі на вислови Хомейні, надаючи йому ще більшої ваги. „Ми ніколи не забудемо, як совєтський уряд трактував наш нарід протягом останнього півсторіччя, а особливо під час окупації нашої території" в час Другої світової війни, — сказано в тому листі.

ІЗРАЇЛЬСЬКА ПРЕСА ПОВІДОМЛЯЄ, що президент Румунії і лідер румунської комуністичної партії Ніколяє Чаушеску плянує незабаром відбути зустріч з прем'єром Ізраїля Менахемом Беґіном і президентом Єгипту Анваром ель-Садатом. Метою тієї зустрічі — зрушити з мертвого пункту переговори між обидвома країнами в справі автономії для палестинських арабів. Ці розмови президент Єгипту Садат запропонував відкласти не подаючи ніякої пропозиції пізнішого реченця.

В Америці

ПЛЯНУВАЛЬНА ЕНЕРГЕТИЧНА КОМІСІЯ настоює на якнайскорішому відкритті нуклеарних реакторів на так званому тримилевому острові біля Гаррісбурґу в Пенсильванії. Комісія твердить, що залишення реакторів в неактивному стані більше шкідливе ніж поновне їх урухомлення. Після довшої перевірки члени комісії ствердили, що атомових залишків можна позбутись без жадного риску для населення.

ІНФЛЯЦІЙНА СТОПА, на думку багатьох економічних знавців, не переходитиме в цьому році 10 відсотків, не зважаючи на підвишки цін на харчові продукти і збільшення коштів прожитку. Раніше, у першій половині березня, коли інфляція зростала швидкими темпами і досягла була 16 і більше відсотків, економісти думали, що пересічна стопа інфляції досягне 18 відсотків. Речники Уряду твердять, що ситуація поправилась від часу, як ЗСА увели програму заощадження нафти і перейшли на інші середники енерґетики.

В ОСТАННІХ ТИЖНЯХ ЗНОВУ ТРАПЛЯЮТЬСЯ часті перехоплювання пасажирських літаків і скеровування їх на Кубу. У четвер, 14-го серпня, п'ять еспаномовних осіб скерували великий пасажирський літак „ДС-10" з 223 пасажирами, який летів з Маямі до Пуерто Ріко, на міжнародне летовище в Гавані. Це вже шостий американський літак, скерований на Кубу на протязі одного тижня.

СЛУЖБА ІМІҐРАЦІЇ І НАТУРАЛІЗАЦІЇ повідомила, що поліція мусіла кілька разів втихомирювати заворушення в таборі для кубинських втікачів у Форт МекКой у Вісконсин. Понад 20 втікачів і 4 поліціянти були поранені, заки поліції вдалося навести порядок в кінці минулого тижня. Речники переселенчого табору заявили, що заворушення розпочалися із звичайної бійки серед втікачів, у яку були замішані біля 30 осіб. Кількадесят осіб були придержані поліцією і тепер ведеться слідство у цій справі.

БІЛЛІ КАРТЕР, БРАТ ПРЕЗИДЕНТА Джіммі Картера провів більше як 8 годин в бюрі свого адвоката, відповідаючи на запитання членів спеціяльної підкомісії Сенату про його зв'язки з лівійським диктатором Каддафі і отриману ним винагороду від лівійського уряду в сумі 220,000 долярів. Основне переслухання у цій справі відбудеться цього тижня в Сенаті ЗСА. В міжчасі в Джорджії маршал роздав кільком фінансовим інституціям повідомлення, щоб вони вислали своїх представників на переслухання, щоб встановити, чи Біллі Картер не був замішаний ще в інші фінансові операції, пов'язані з лівійським урядом.

ПАСАЖИРСЬКИЙ ЛІТАК президента Джіммі Картера, званий „Ейрфорс-І", знайшовся був у хвилевій небезпеці біля нюаркського летовища, коли Президент їхав до Ню Йорку на Конвенцію Демократичної партії. Біля Філядельфії літак з президентом Картером на покладі знаходився три милі від малого літака типу „Сесна". Погода, однак була добра і летун, маневруючи, зумів уникнути зудару. Біля Нюарку ситуація майже повторилася. Диспечер летовища побачив, що літак Президента летить проти іншого пасажирського літака. Ще бракувало 15 секунд, щоб наступив був зудар, бо обидва літаки знаходились дві милі один від одного горизонтально і 200 футів вертикально. Пілот на зарядження диспечера круто повернув літак в ліво і оминув катастрофу.

У світі

ІРАНСЬКЕ ПРЕСОВЕ АҐЕНСТВО ПАРС повідомило, що амбасади дев'ятьох держав — Австралії, Австрії, Фінляндії, Нової Зеляндії, Норвегії, Еспанії, Швайцарії і Швеції — виступили перед іранським урядом з вимогою звільнити американських закладників. Амбасадори, чи шарже д'афер тих амбасад на офіційній зустрічі з предсідником іранського парляменту Голятолісламом Гашемі Рафсанджані передали йому письмову ноту, а крім цього відбули з ним розмову, з'ясовуючи становище своїх урядів. Амбасадор Еспанії Хавієр Оярзун був офіційним керівником тієї делеґації амбасадорів. Після з'ясування поглядів у цій справі представниками дев'яти держав і поставлення йому різних запитів, предсідник іранського парляменту ані не дав ніяких виянень, ані не з'ясував становища свого уряду.

В НЕВЕЛИКІЙ ПРОСТОРОМ РЕСПУБЛІЦІ Сурінам, що лежить над берегом Атлянтику між Венезуелею і Бразилією, а яка стала самостійною в 1975 році, мав місце військовий переворот. Є це вже другий цього року переворот у цій колишній голляндській колонії. Перший мав місце в лютому цього року. Дотеперішній президент Суріναму Йоган Ферріер уступив, а його наслідник на пості президента, Чін а Сен, подав через радіо, що він став президентом з поручення команданта війська Даісі Бутерса. Державний департамент ЗСА повідомив, що після перевороту наступив в Сурінамі спокій та що причиною перевороту була різниця поглядів на ролю парляменту.

В СТОЛИЦІ РЕСПУБЛІКИ САЛЬВАДОР продовжуються вуличні бої, які виникли у зв'язку зі страйком, що його організували комуністичні угрупування разом з іншими лівими, а підтримують поміркові демократи. Не зважаючи на проклямацію генерального страйку, майже всі крамниці в столиці Сан Сальвадорі відкриті. Так само до страйку приєдналася тільки частина робітників. Барикади, які страйкарі й їхні узброєні групи побудували на вулицях Сан Сальвадору, дуже швидко усунули інші робітники під охороною поліції й війська. Подібний страйк мав місце 24-25-го липня й також скінчився неуспіхом.

АРТИЛЕРІЙСЬКІ ПЕРЕСТРІЛКИ на території Ливану та на його територіяльних водах останньо посилилися до тої міри, що в колах обсерваторів ОН та серед дипломатів різних країн, які перебувають у столиці Ливану Бейруті, побоюються, що незабаром може прийти до посилених бойових акцій між ними. Одночасно з тим ізраїльські патрульні воєнні кораблі щораз частіше обстрілювані зі суші, як тільки вони зближаться на відстань стрілу від берега. У відплату за те, вони обстрілюють міста і села Ливану.

ПІВДЕННОКОРЕЙСЬКИЙ УРЯД ВІДКИНУВ американські вислови побоювання про дальшу долю арештованих членів опозиції до уряду та застереження до останніх арештів, що їх переведено після обняття верховної влади в державі військовою хунтою на чолі з ген. Чо Ту Гваном. Корейська інформаційна служба видала Комунікат з докладними даними про судовий процес, який почався проти групи опозиціонерів на чолі з Кімом Дай Юнґом. На процесі, в якому підсудними крім Юнґа є ще 23 його прихильники, є 15 оборонців, з того десять найняли родини обвинувачених, а п'ять назначені судовими чинниками. Після прочитання акту обвинувачення — читання того 146-сторінкового акту забрало цілий день, — процес перервано на чотири дні для уможливлення оборонцям і обвинуваченим докладніше запізнатися з ним. Члени родин обвинувачених вказують на цілий ряд тенденційних загострень у відношенні до підсудних.

Шеф іранської безпеки перебував потайки у ЗСА

Вашінґтон. — Державні чинники у Вашінґтоні отримали достовірні повідомлення, що на терені ЗСА недавно перебував шеф секретної служби Ірану ген. Гуссейн Фардуст, та що ціллю його побуту була організація акції для зміцнення виступів іранських громадян на території ЗСА для підтримки аятолли Хомейні та заходи проти його противників.

Якщо вістка про нелегальний побут Фардуста та ще й до того з фальшивим пашпортом на терені ЗСА і його згадані вище акції потвердиться, то це буде один з нечисленних випадків, коли офіційні державні чинники якоїсь держави так поступають і буде характеристикою дивної поведінки та способу думання сучасних привладних елементів Ірану. Останнім часом лідер Лівії пол. Муаммар Каддафі мав безпосереднє відношення до цього роду акцій, з яких численні закінчилися вбивствами його неприхильників, які перебували в різних країнах світу. У Вашінґтоні також з інспірації іранських урядових чинників американський негр, який працював для дипломатичного представництва Лівії у Вашінґтоні, Давид Теодор Белфілд вбив пострілами з пістолі колишнього іранського пресового аташе при амбасаді в Вашінґтоні Алі Акбара Табатабая, а після вбивства у невідомий дотепер спосіб утік з ЗСА мабуть до Ірану. Чи ген. Фардуст мав якесь відношення до цього вбивства ще публічно не відомо.

Зібрані американськими чинниками інформації потверджують, що ген. Фардуст перебуває на терені ЗСА часто, бо тут живе частина його родини й принаймні дві його дочки студіюють у школах одного з п'яти стейтів Ню Інґленд.

При нагоді опублікування інформацій у цій справі офіційні чинники потвердили раніші інформації, що іранський уряд не лише давав доручення іранським мешканцям ЗСА організувати публічні виступи для підтримки Хомейні, але й такі фінансував. Слідчі органи ЗСА звернулися за висненнями у цих справах до американського громадяни на іранського походження торгівця килимами у Вашінґтоні А. Баграма Наґідіяна, але той відмовився дати будь-які відповіді. Наґідіян є провідником тих іранців в ЗСА, які підтримують Хомейні.

ПРИГАДКА

Пригадуємо всім ВШ Передплатникам „Свободи", що з днем 1-го червня ц. р. одержують англомовний „Український Тижневик" тільки ті передплатники щоденника, які вислали замовлення і належну передплату „Українського Тижневика". Для вигоди тих передплатників, які бажають одержувати „Український Тижневик", але ще не вислали такого замовлення і передплати, поміщуємо в цьому числі відповідний формуляр, що його можна вирізати і переслати виповненого разом з чеком передплати до Адміністрації „Свободи".

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper (SECD 530-420) published daily exept Sundays, Mondays, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302
Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N.J. Accepted for mailing at special rate of postage provided for by Section 1130 of Act of October 3, 1917 — authorized July 31, 1918
P.O. Box 346 Jersey City, N.J. 07303

Дві партії — дві плятформи

Поза нами конвенції двох політичних партій: Демократичної і Республіканської. Передвиборчі конвенції обидвох партій крім номінування своїх кандидатів на президента і віцепрезидента до недалеких виборів схвалюють виборчі плятформи, які правлять за партійну програму на найближчих чотири роки, тобто аж до наступної конвенції перед виборами президента. Інших політично-партійних програм, як передвиборчі плятформи, обидві партії не мають.

Дуже часто чуємо думку, що між тими двома партіями і їхніми плятформами великої різниці немає. Дехто навіть каже, що взагалі між ними різниці немає, що вони обидві, не зважаючи на різні наголоси в плятформах, роблять те саме, чи подібне й прямують до тої самої остаточної цілі, а різниці між ними — це тільки різні персональні обсади керівних постів, різні персональні інтереси різних груп, а вслід за тим різний склад їхнього низового членства.

Можливо, що не раз це було близьке правди. Але не цього року. Цього року дві плятформи двох політичних партій — це два різні світи. Цього року розходження в їхніх плятформах такі великі, що не раз вони репрезентують діяметрально протилежні вартості й оцінки. Візьмім тільки декілька прикладів з найбільш підставових ділянок і найбільше характеристичних проблем.

Хоч у світовій політиці республіканці й демократи прагнуть миру й заповідають заходи для зміцнення та утривалення, дороги до осягнення цього вони бачать дуже різно. Республіканці підкреслюють конечність говорити з „позиції сили", демократи з неменшим переконанням обстоюють, що „людські права є не тільки моральним імперативом, але єдиною твердою й тривалою базою, на якій можна побудувати направду сталий світовий лад". Демократи вважають ратифікацію САЛТ II „вітально потрібним заходом", для республіканців це дуже сумнівний крок і вони вважають, що ще треба добре застановитися, чи до того братися. Для Демократичної партії великим і важливим елементом цілої їхньої ситеми світової політики є поширення й поглиблення співпраці між ЗСА і КНР, республіканський кандидат на президента волів би ренормалізувати стосунки з Тайваном і хоч у якійсь мірі повернути їх до попереднього стану. Республіканці прагнуть в системі НАТО повернути ті відносини, які були раніше між Вашінґтоном і його союзниками, коли Вашінґтон наслідком своєї очевидної силової переваги міг переводити свою лінію у всіх або майже всіх, основних політичних рішеннях. Демократи шукають спільної бази в домовленні й гармонізації зусиль, не нехтуючи навіть тактичним відступом, як це було недавно зілюстроване зміною позиції Президента ЗСА на вершинній політичній зустрічі у Венеції.

Ще більші розходження в господарській ділянці. Республіканці — прихильники доведеного до крайніх меж концепції „laissez faire — laissez passez", вони в індивідуальній ініціятиві бачать єдиний шанс виходу з теперішньої нелегкої господарської ситуації. На думку демократів, в сучасному світі ця концепція, яка сягає до лібералізму Адама Сміта, сама собою не в силі розв'язати важливих і важких проблем господарського життя. Демократи щораз більше склонюються до потреби інтервенції держави в тій чи іншій ділянці, чи в поодиноких випадках. Кандидат Республіканської партії до президентських виборів Роналд Реґен постулював негайне зменшення податків в небувалій висоті, бо аж до 30 відсотків, а Картер категорично протиставиться тому, уважаючи, що це було б могутнім поштовхом для поглиблення інфляції, підвищення дефіциту державного бюджету і не дало б того, що найбільше потрібно, тобто збільшення динаміки господарського життя. Обидва кандидати бажають балянсу державного бюджету, але Картер не хоче цьому посвятити суспільної служби та допомоги убогішим елементам суспільства, Реґен готовий консеквентно скорочувати т. зв. велфар, допроваджуючи його до мінімального стану.

Так само обидва кандидати й обидві плятформи різняться глибоко в розумінні й обсязі функцій федерального й стейтових урядів. Для Картера очевидною потребою є зміцнювати органи федеральної адміністрації, без його постійного персонального, не раз зовсім неконтрольованого росту, для Реґена очевидною вимогою є постійне обмежування федеральних установ і передавання їхніх функцій стейтовим установам.

Особливо характеристичною проблемою, яка знайшла своє яскраве віддзеркалення в обидвох плятформах, це постава до ЕРА, закону про повну й необмежену рівноправність жінки в ЗСА. Всі в ЗСА — республіканці й демократи — є за рівноуправленням жінки, але республіканці мають стільки різних зумовлень до цього, що це неґативно відбилося на зформулюванні їхньої постави в цій справі у їхній плятформі, а демократи широким фронтом і беззастережно підтримали її.

Отже направду обидві партії дали нам дві зовсім різні плятформи.

ПОСЕЛЕННЯ В СИБІРІ

(ТМЛ). — Сьогодні у Совєтському Союзі немає спеціяльного соціологічного журналу, щоб трактував соціологічну тематику; суспільнознавча дослідча праця перебуває в стадії підготови, обговорюється склад дослідчих місцевих установ, вишкіл наукових працівників, соціологічні відділення на університетах; спеціяльний учбовий інститут, а головне, централізація праці, іншими словами, політична контроля. Тому соціологічні матеріяли можуть появлятися у журналах різного характеру і їх трудно вишукувати.

Справа ускладнюється ще тим, що українські матеріяли не публікуються окремо, але все в зв'язку з іншими етнічними дослідами, згідно з принципами „етнічної мозаїки", включно до заяв, щоб закордонні передачі не звертались до українців як окремої групи, бо тепер уже існує тільки „радянський народ". Тому стаття І.А.Томилова: „Сучасні етнічні процеси в південних та центральних зонах Сибіру", „Совєтська етнографія", 1978, 4, чи її англійський переклад у „Совєт Сосіолоджі", 1979, ч. 2, стр. 58-82, не зраджує своїм заголовком, що тут згадуватиметься теж українців. Назагал совєтські джерела не зацікавлені демографією, як і теж відомості про етнічні процеси не знаходять віддзеркалення у науковій чи популярній літературі. Це ж саме можна сказати і про Українську Радянську Енциклопедію (УРЕ), 17-ий том якої, присвячений Українській Республіці має 807 сторінок друку, а стаття про населення України — раптом цілі три сторінки. Читач, який цікавиться цією частиною Европи, мало довідається про корінне населення цієї країни, тому що майже вся статистика тут про „мозаїку" з такими підвідділами: клясовий склад, національний склад, мови населення (навіть не

мова) стр. 67,68,69 .

Автор згаданої статті згадує, що багато українців проживає в Омській області, на південь від цього обласного осередку. На карті цієї области зазначено селища з такими характеристичними місцевими назвами: Українка, Полтавка, Одеське, Павлоградка, Южно-Подольське, Мар'янівка, Руська Поляна, Малоґвардійців (нове поселення), Береговий, Крута Гірка, Нижня Омка, Тавричеське та інші (за УРЕС, том 2, стр. 685,1967). Менше таких назв у Новосибірській області: Озеро-Карачі, Купіно, Камінь-на-Осі, Суминське, Андреєвське, Малі Чани, Битки, Краснозерське, Троїцьке, Чистоозерне та інші (за УРЕС, т. 2 стр. 639, 1967). При описі Сибіру в УРЕ (том 13, стр. 107-110,1963) подано, що українців на цілому обширі Сибіру є 700,000 українців. У данній статті стверджено, що в південнозахідньому Сибіру ще донедавна проживало 449,600 осіб української національности (1959), але від того часу це число зменшилось на 346,000 (1970), виходить, що за десять років українці, більше чим 100,000 осіб, перейшли до іншої національности (не згадано російську). Автор тут стримується від усіляких коментарів, а треба було б сказати — чи це явище згідне із ленінською політикою у національних питаннях і яке відношення до цього процесу урядових чинників, чи і як на це задивляються у суверенній республіці. Щоправда стаття не займається виключно українцями; інформації про них є на марґінесі.

Дані на базі опиту

Статистичні дані про українську групу автор побудував на опитуванні 820 осіб української етнічної групи. З того 5.6 відсотка українського населення проживало в містах, а 35 відс. на селах. Відбувався також посилений рух до міст, 48,2 відс. в 1959 році та 59,2 відс. в 1970 році. Цікавими є мовні відносини. Тільки 37,7 відс. усіх опитуваних говорили рідною мовою, з того в місті 4 ,8 відс. та на селі 34.8 відс. Натомість російською мовою всіх говорило 62.0 відс.; — у містах — 59.7 відс., а по селах 65.2 відс. Щодо рівня плавного опанування російської мови, то в загальному нею володіли 94.8 відс.: по містах 95.8 відс., а по селах 93.4 відс. Опит виказав, що 59.3 відс. опитуваних висловили бажання, щоб були встановлені україномовні початкові школи, але на запит, чи вони цього бажають для своїх дітей, охочих не знайшлося ні одного (тут автор собі дозволив на особливий сарказм і певну зловтіху, хоча інакших коментарів від себе дає мало).

У статті є дещо відомостей про культурний профіль українців, які тут проживають, або краще сказати про те, що часто окреслюється словами — українська культура, чи в цьому випадку — релікти простонародної культури, що її поселенці привезли з рідного краю. Підсоння тут подібне до того, що в Україні, як і той же географічний характер: лісостеп та степ. Тут сіють: пшеницю, кукурудзу, льон та соняхи. Список українських первнів культури в побуті поселенців, поданий автором, має такі позиції: зразки української хатньої, житлової культури — 18 відс., українські елементи в одязі — 5 відс., затримані народні страви — 47 відс., не знають народних страв — 13 відс., читають українську пресу — 27 відс., читають російську пресу — 88 відс., відвідують український театр — 45 відс., відвідують російський театр — 59 відс.

Автор наголошує, що український театр є аматорського характеру, одночасно зраджує місце театру в спектрі української народної культури, народної вдачі та хисту. Бож він пише, що для українців театр мусить бути важливим та тривким первнем. Якщо це аматорський театр, то він напевно характеру „малоросійських комедій", родинних драм, побудованих на ситуаціях, а не на характерах чи зударі ідей. На такі п'єси, — як він стверджує, все ходили радо і росіяни, бо під час них „хахли їдять галушки, втинають гопака, ну і кохаються", а деяку частину ролей актори грають у п'яному стані, що все смішить публіку. Нема де правди діти, але в Омській області, як теж деінде „національна" страва стоїть на першому місці, нарівні з легкою театральною тематикою. Хатня культура стоїть теж високо, хоча б могла стояти ще вище, беручи під увагу приватний характер цієї сфери, коли спостерігачі, звичайно, наголошують яскравий її профіль. Несподіваний при опиті є вислід читачів української преси, яка походить таки з України, не зважаючи на низькі тиражі та віддаль, поштові шикани і т. д.

Почитність книжок

Шкода, що не подано почитности книжок, що є також важливим показником. Тут не подано жадних даних про культурні зв'язки з Україною, приїзд театральних труп з України (автор підкреслює аматорські п'єси), хорів, мистців. З другого боку треба мати подив для земляків, які в далекій Сибірі розписують та вивчають ролі, ходять на проби та переводять постановки в країні, де не легко дістати матеріял на одяг чи сцену, меблі для інтер'єрів, де праця тяжка, виснажлива, харчів обмаль, житлові умови важкуваті.

Щождо подружніх справ, — як пише автор, — то

(Закінчення на стор. 3)

„ІМПОРТ" ІРАНСЬКОГО ТЕРОРУ ДО ЗСА

(В.Д.). — На днях урядові кола Савдійської Арабії повідомили, що президент Картер звернувся до урядових чинників цієї країни, щоб вони посередничали між ЗСА і Іраном для відновлення дипломатичних стосунків, які існували до часу приходу до влади в Теграні аятолли Хомейні.

Такий зворот політичного курсу в ніякому разі не є зрозумілим для великої частини американського народу. Бож саме тепер іранські терористи починають переносити свої терористичні акції на терен Америки. Згідно з повідомленням розвідчих американських кіл, 90 видатних іранців і американців мають впасти жертвою „екзекуції", що її призначено перепровадити іранським терористам, які приїжджають до Америки, мовляв „на вакації". А до цього терористичний уряд Хомейні не перестає удаватись до брутального терору, маневруючи жертвами-закладниками як механічними манекенами.

Минулого тижня іранські терористи вбили визначного іранського дипломата в його підміському домі в Мериленді. Поліція арештувала Дауда Салягуддіна, як вбивника. За кілька днів здогадливий вбивник втік та сьогодні знаходиться поза межами Америки.

Відомо також, що іранський уряд виасиґнував 5 мільйонів долярів на терористичну „акцію" в Америці. Ці гроші переходять через руки Баграма Нагідіяна, іранського „продавця килимів" у Вашінґтоні. Він, за звідомленням поліції, рекрутує американських чорних мусулманів та купує їх для „революції" Хомейні. Недавні демонстрації іранський „студентів" у Вашінґтоні — це діло Нагідіяна.

Американські урядові чинники запевняють, що „демонстранти" у Вашінґтоні зібралися із різних міст Америки, і що їм за це платили кошти подорожі і тим подібне.

Терористичні акції в Америці призначено перепроваджувати т.зв. Ісламським Повстанцям, тоді коли Мусулманська студентська асоціяція має робити галасливі демонстрації, провокувати американську поліцію і тим робом компромітувати Америку в очах цілого світу.

І щоб не дати притоку Хомейні до ще більшої наруги над американськими закладниками, американський уряд виявив і виявляє незвичайну терпеливість. Одначе американський нарід є зовсім іншої думки — він не хоче ані розуміти ані одобрювати цю „високу політику" Уряду супроти терористів. Масові й бурхливі демонстрації американців проти Хомейні можуть відбуватися частіше, якщо ісламські аятолли і фанатики не усвідомлять собі, що їхній акт позбавлений всякої раціональности та що Уряд ЗСА не зможе довше зволікати з розв'язкою цієї справді пекучої проблеми.

З господарського життя

Використовуючи велику подачу нафтової ропи на світових ринках, яка значно перевищає запотребування, президент Картер без розголосу зарядив негайне поповнювання стратегічних резерв пального. Стратегічні резерви нафти відіграють чи не найважливішу ролю у плянуванні політично-стратегічних заходів на довший протяг часу. Хоч в ЗСА є ще значні резерви ропи під землею, одначе вони далеко не вистачаючі на випадок якоїсь більшої кризи. Тому конечність створити відповідну велику стратегічну резерву пального стоїть на першому пляні в державному програмуванні. Конґрес вже ухвалив відповідні закони про творення таких резерв, державні чинники вже були приступили до їхнього виконування, але ситуація на світових ринках нафти, протести деяких країн-продуцентів нафти й інші непроходимі перешкоди змусили перервати творення тих резерв. Закони вимагають їхнього поповнювання принаймні 100,000 бочками денно. Деякі офіційні чинники сподіваються, що їм пощастить у деяких місяцях дійти до 200,000 або й більше бочок денно.

∵

Нарешті надмір нафти на ринку змусив продуцентів почати обнижку цін. Обнижка цін у деяких випадках дуже значна. Наприклад, деякі ОПЕК країни зрезиґнують з преміової націнки в сумі 11 долярів на бочці нафти, інші знову елімінують позаконтрактові підвишки ціни, які вони ввели, коли запотребування було значно вище подачі. З 13 членів ОПЕК ще тільки два, а саме Іран і Кувейт вимагають премійних націнок, всі інші почали їх ліквідувати. Ніґерія обнизила продукцію ропи на 10 відсотків, щоб втримати ціну на попередній висоті. Деякі великі компанії відмовилися купувати альжирську ропу з огляду на її зависоку ціну. Деякі великі посередники продають бочку ропи за 30 долярів, за яку вони платили 37 долярів. Після того, як під кінець липня нафтові компанії Саноко, Тексако і Ситіс Сервіс обнизили ціну бензини на 1-2 центів на ґальоні, компанія Філіппс обнизила на початку серпня ціну ґальона бензини на два і більше центів, а ще інші на три центи.

∵

Міністерство господарки Західньої Німеччини опублікувало статистичні дані за місяці травень-червень, які показують загальний спад продукції на 3,5 відсотка у порівнянні з місяцями березень-квітень, зріст безробітних у місяці липні до 3,7 відсотка робочої сили в порівнянні з безробіттям в червні 3,4 відсотка, але платничий балянс зі закордоном піднісся до 1,8 більйона долярів, коли в травні було 467 мільйонів дефіциту. Цифри ці загально інтерпретують як поширення господарської рецесії і на Західню Німеччину.

∵

Юґославія виказувала довепер чотири більйони долярів дефіциту у річному відношенні в міжнародній торгівлі. Намагання обнизити той дефіцит не давали відповідних наслідків, тому що кожна федеративна одиниця — а є їх шість — вела свою політику міжнародної торгівлі. Одначе, після довгих торгів між членами федерації пощастило устійнити спільні заходи, наслідком яких дефіцит повинен бути зменшений на 50 %, тобто з чотирьох до двох більйонів долярів. річно. Танюґ, юґославське інформаційне аґенство повідомило, що парлямент схвалив закон, яким поодиноким членам федерації буде дана змога піднести експорт на 35 відсотків вище як минулого року, а імпорт втримати майже на висоті попереднього року.

∵

Два великі японські концерни запропонували стейтові Вікторія, Австралія, багатому на поклади вугілля, контракти для використання того вугілля на хемічні перетвори. Один концерн Група Комінік, у склад якого входять такі індустріяльні потуги як Мітсібуші, Сталеварня Кобе, вугільна компанія Ніппон, переробляртимуть вугілля на оливу, а компанія Мітсуї і спілка сталеварень переробляртимуть вугілля у пальне, достосоване до потреб сталеварняної індустрії. Запаси вугілля у стейті Вікторія такі великі, що крім тих двох концернів, будуть ще й інші фірми, які займатимуться добуванням вугілля і його перерібкою.

Дора Рак

У КОПЕНГАҐЕНІ

ПОМІЖ ФОРУМОМ І КОНФЕРЕНЦІЄЮ 1980 РОКУ

(1)

Світова Жіноча Конференція Об'єднаних Націй, скликана в 1980 році в половині Декади, проходила в Копенгаґені у двох формах: конференції з участю державних делеґацій і обсерваторів від Не-Урядових Організацій (НҐО), та паралельного Форуму, яким заряджував окремий комітет НҐО під проводом Елізабет Палмер з Ню Йорку. Форум був доступний для жінок з цілого світу без огляду на їхні політичні, релігійні, чи філософічні погляди, організаційну приналежність чи соціяльне походження.

Відкриття Конференції і Форуму відбулося 14-го липня при обмеженій кількості публіки. Все ж на відкритті Конференції у Белля Сентер була Марія Шкамбара, а на інавґураційній сесії Форуму — Дора Рак. Наради в Белля Сентер відбувалися на пленарних сесіях і в двох Комітетах („Один" і „Два"), які час до часу нараджувалися у замкненні (з виключенням преси і публіки); Форум діяв у формі дискусійних груп і „воркшапс", що відбувалися у залях Амаґер університету та авдиторії школи бібліотекарства. Белля Сентер, великий конґресовий будинок та новий університет побудовані на острові Маґер сполученим мостами з островом Sjaelland, де й знаходиться старинне місто Копенгаґен (Kobenhavn), засноване в 1167 році.

Делеґація Світової Федерації Українських Жіночих Організацій (СФУЖО) працювала в такім складі: Любов Вітошинська (СУ Франція), Іванна Дишкант (Т-во ім. О. Теліги, Велика Британія), Ольга Заверуха (ОЖ ЛВУ, Канада), Марія Квітковська (УЗХ, ЗСА), Віра Ковальчук (ОУЖ, Німеччина), Людмила Кульчицька (СУ, Франція), Мотря Кушнір (Н. Ж., Н. Йорк), Ляриса Лозинська-Кий (ОЖ ОЧСУ), Наталія Пазуняк (СФУЖО, ЗСА), Олена Процюк, голова делеґації (СФУЖО, ЗСА), Дора Рак („Українка", ЗСА), Іванна Рожанковська (СУА, ЗСА), Катерина Скрипець (ОУЖ, Велика Британія), Ірина Спех (ОУЖ, Німеччина), Дарія Степаняк (ОЖ ОЧСУ, ЗСА), Валентина Терещук (ОУЖ, Німеччина), Марія Ткачук (ОУЖ, Велика Британія), Любов Шандра (СФУЖО, ЗСА), Марія Шкамбара (ОЖ ЛВУ, Канада), Ольга Штайнер (ОУЖ, Німеччина). Секретарем делеґації була І. Спех, скарбником Л. Шандра. Спеціяльною гостею була Ніна Строката-Караванська та Мирослава Стефанюк, її перекладач, які — хоча мали свої окремі пляни — активно співпрацювали в усіх акціях делеґації.

Із попередніх дій — пам'ятним є день 17-го липня, коли то — в часі українського „воркшап" п. з. „Дискримінація супроти родин політичних в'язнів" — чисельно переважаюча група розаґітованих „латинок" (Південна Америка), арабок і інших лівих елементів третього світу перервала свідчення Ніни Строкатої-Караванської та домагалася допущення до слова Ніни Ковальської, сповидної українки з Києва та роздавала примірник „Вісті з України" в англійській мові. Незвичайний гамір на залі, що рознісся по лябіринтних коридорах університету, притягнув увагу голови Форуму, яка прийшла на залю, щоб перевірити ситуацію. Одначе спроба пані Пальмер успокоїти присутніх і завести порядок та парляментарний спосіб ведення дискусії, при голосних протестах обох сторін — не пощастила. Предсідниця Ольга Заверуха терпеливо допровадила сесію до визначеного часу (від 10-ої до 12-ої) і — не допускаючи до слова совєтського інтруза — замкнула наради. По виході української делеґації, розчарована невдачею диверсійна група затрималася вже лише коротко, щоб послухати обманних слів „представниці" України. На залі було кілька кореспондентів скандинавської преси, а японська екіпа фільмувала перебіг голосної сесії. Українська делеґація внесла письменний протест до організаторів Форум проти цього роду напастей.

Двадцять дві українки пильно дбали, щоб сповнити своє завдання і використати всі можливості, які відкривалися на цій міжнародній арені: брали участь у сесіях, де забирали голос в дискусіях, щоб подати українське насвітлення питань чи внести українські проблеми, роздавали інформативні матеріяли, переводили розмови з кореспондентами та передавали інформації до преси, радіо і телевізії. Пізнього вечора, дармащо змучені цілоденною активністю, делеґатки сходилися, щоб послухати поодиноких звітів та приготовити дальші виступи.

Зокрема підготова до головної маніфестації завдала доволі праці, бо треба було малювати написи на транспарант та інші афіші. Текст напису звучав так: „Голодова маніфестація у солідарності з українськими жінками — політичними в'язнями в СССР; заперестаньте переслідувати Стефанію Шабатуру" й інші. Тут пригодився рисунковий талант Марії Шкамбари та допомога Петра Кузьми-Балицького і Олександра Коваленка, мешканців Копенгаґену, які зладили стояк, роздобули держаки і т. п. Транспарант малювали, розклавши велике полотнище на підлозі. О. Заверуха, Л. Лозинська, М. Стефанюк і М. Шкамбара. Треба знати, що П. Балицький — це „ветеран" маніфестацій, бо він багатократно, навіть одинцем, демонстрував перед совєтською амбасадою в Копенгаґені проти насилля над Україною, а недавно й в протесті проти окупації Афганістану. Підготовою і переведенням голодівки завідувала Д. Степаняк з Ню Йорку.

Влаштування виставки в університеті поміж сотками різних станків у коридорах, якими щоденно проходили тисячі жінок з цілого світу було особливо скомпліковане. Протягом десяти днів треба було кожного ранку укладати експонати, дижурувати від 9-ої до 5-ої, а тоді все збирати, частинно складаючи до сховків, а решту брати до готелю.

(Продовження буде)

З'їзд Городенщини відбудеться в Елленвілі

Рішенням комітетів Городенської землі в Торонто і Ню Йорку, як теж на підставі індивідуального опиту цьогорічний з'їзд Городенської землі відбудеться на Оселі СУМА в Елленвілі, Н. Й., в днях 20-го і 21-го вересня ц.р.

З повищими датами збігається 70-річчя заснування та відкриття української гімназії Українського Педагогічного Товариства в Городенці, а згодом гімназії Рідна Школа ім. Тараса Шевченка в тому ж місті.

Гімназія ця, яка проіснувала кілька десятків років, видала сотні українських патріотів та ідейної молоді, промостила шлях великому числу українських професіоналістів, стала гордістю цілого Покуття.

Саме цей третій з'їзд Городенської землі, який запланований в Елленвілі, віддасть поклин не тільки засновникам цього великого чину, але теж всім тим, які десятки років трудились на цьому полі.

Сумівська оселя Елленвіл має обширні приміщення і відпочинкові вигоди. Голоситься заздалегідь, щоб забезпечити собі мешкання, як теж харчування. Свою готовість участи в з'їзді надсилайте на адресу: Mr. Wasyl Nykyforuk, 35-43 72-nd Str. Jackson Neights, N.Y. 11372, телефон (212) 424-0754, звідки отримаєте всі потрібні інформації відносно програми з'їзду, матеріяльних вигід на оселі, маршруту та подібного.

Пов'яжіть свої вакації з ювілейною датою родинного кутка з рідного Покуття.

Організаційний Комітет колишніх учнів Городенської гімназії

Поселення в Сибірі

(Закінчення зі ст. 2-ої)

тільки 18 відсотків було немішаними подружжями (роки 1960/73).

Автор не послідовний у своїй статистиці: деколи він говорить про порівняння років 1959 до 1970-го (перепис населення) потім 1970/73. При опитуванні, 78 відс. заявилось „позитивно" в справі мішаних подруж (на жаль, він не подав форми питань, що могли бути відповідно спрепаровані), а тільки 14 відс. уважають такі подружжя небажаними. Автор твердить, що найбільш популярними є подружжя між українцями та росіянами; це може бути побожним побажанням совєтської влади, пропагандивним маневром, але тут теж треба узяти до уваги панівне становище росіян у своїй державі, різні заходи уряду. Неочікуване авторове спостереження, що існує теж особливе етнічне відношення між білорусами, лотишами німцями та українцями, які радо зі собою одружуються. Він твердить, що діти з цих подруж звичайно вважають себе українцями.

У цій статті, на жаль, не подано соціо-економічного профілю опитуваних: соціяльне походження, економічний рівень, освітній рівень, професійний стаж, вік, стать. У цьому відношенні було цікаве зіставлення українського та мадярського населення на Карпатській Україні в іншій статті, де мадяри мали більше житлової площі, більш домашнього устаткування, більш музичних інструментів, мали авта, а українці їздили більше на мотоциклях. Стаття у „Совєтській етнографії", хоч це не було її спрямуванням, кидає дещо світла на процеси винародовлення українського населення далеко від рідної землі, про стійкі первні рідної культури на рівні народу, про риси національної вдачі та швидкість денаціоналізації. Окружною дорогою він інформує про безправ'я, упосліджения, забріханість системи, про створці і лінгвіцид у добі Гельсінкських домовлень та конференцій в Београді, а незабаром — у Мадриді.

Українська англомовна енциклопедія присвятила поселенню українців в Азії окрему статтю (стр. 246-248, як частину великої статті про населення, пера заслуженого фахівця проф. Володимира Кубійовича. Відношення сторінок про населення в цій енциклопедії та УРЕ є 111 до 3-ох сторінок, факт, який говорить дуже промовисто в користь еміграційного видання.

Справа В. Половчака...

(Закінгення зі стор. 1)

боротьби з переступствами малолітних" обіймає дітей від 12 року життя включно і тому Володимир підлягав би тому законові. А як це виглядає в совєтській практиці, то ілюструють ті несамовиті історії про запроторювання дітей в тюрми і концтабори за вчинені, або невчинені гріхи батьків, за кровне пов'язання, за знайомство з людьми, яких нищила совєтська влада.

Наступне переслухання в справі Володимира в Чікаго заплановане на 9-го вересня.

Екзекутивний Комітет ЗУАДК-у відбув нараду

Нараду відкрив, а також і нею проводив д-р О. Білик, президент ЗУАДК-у. Протокол із попередніх нарад в днях 1-го та 21-го травня ц.р. прийнято одноголосно і без поправок.

Після загального звіту д-ра О. Білика прийнято рішення і обговорено такі справи:

Коротко перед своєю смертю д-р Сергій Кротюк із Денверу, Колорадо, переслав на харитативну працю ЗУАДК-у чек на суму 3,000 долярів. Тому, що тільки в останньому часі коло добродіїв ЗУАДК-у збільшилося такими особами як: бл. п. Пірл Кастер Філліпс, бл.п. Іваном Марковим та бл. п. д-ром Сергієм Кротюком, вирішено відправити панахиду по всіх добродіях ЗУАДК-у у вересні, а про дату панахиди вирішено завчасу повідомити нашу громаду. Інж. Ю. Нестерчук, член Дирекційної Ради ЗУАДК-у щойно повернувся з Европи, але Президія Екзекутивного Комітету ще не мала змоги з ним зустрінутися і вислухати його звіт про доручену йому перевірку Европейського Представництва ЗУАДК-у в Мюнхені. Прийнято рішення, щоб така зустріч відбулася у найближчому часі.

Контрольна комісія ЗУАДК-у на чолі з його головою д-ром В. Саляком провела контролю діловодства ЗУАДК-у, пообіцявши опублікувати свій звіт у пресі.

Прийнято теж рішення, щоб еміграційний референт, по засягненні всіх інформацій від інж. Ю. Нестерчука та від належних урядових агенцій у Вашінґтоні, виповнив в імені ЗУАДК-у декілька імміграційних аплікацій для українських родин в Европі.

Із виступів родини Святослава і Ніни Строкатої-Караванських досі вплинуло до ЗУАДК-у 1,310 долярів і 50 центів тобто із Філядельфії, Нюарку та Клівленду. Всі інші місцевості залягають із висилкою належностей. Вирішено звернутись до централі УККА, щоб цю справу приспішити. За червень 1980 року виплачено родині С. і Н. Караванських місячну допомогу і рівночасно їх поінформовано, що до ЗУАДК-у для них наспіли датки в сумі 1095 дол. які є до їхньої диспозиції.

На нараді підкреслено з особливою увагою та вдячністю, що родина С. і Н. Караванських усі фонди, придбані із їхніх виступів в українських громадах в ЗСА, призначила на допомогу для українських політв'язнів і їхніх родин, тобто на „Фонд допомоги українським політв'язням ЗУАДК".

Як відомо, останньо посилилась кампанія обвинувачення деяких українських родин у співпраці з німцями під час Першої світової війни. Багато з цих обвинувачень зфабриковані або фальшиві. Деякі процеси розпічнуться уже у вересні ц.р. Тому, що деякі родини не можуть спромогтись на оплату коштів оборони, і, тому, що стан „Фонду Правної Оборони Українців" зовсім незадовільний, рішено приділити до цього фонду 1,000 дол. і рівнож звернутись до Централі УККА у Філядельфії за вплаченням датків до цього фонду вже в найближчих двох місяцях.

Присутні заслухали звіт комісії про відбуту зустріч із представником Фундації ім. Лесюка, яка розпоряджає поважним, бо понад 100,000 фондом, призначеним на закупівлю Дому для Українських Ветеранів.

Рішено провірити справу завіщання М.Шереметі із 1974 року, даток Щадниці із Чікаго на писанку ЗУАДК-у в сумі 500 долярів прийнято з подякою. Рішено вислати письмову подяку до Чікаго.

На відзначення 30-річчя геройської смерти ген. Т. Чупринки в Елленвілі делеговано члена дирекції ЗУАДК-у М. Ковальчина.

І.Сокільний

Знову в Українському селі

Відбуваючи цьогорічні свої вакації в теплій — хоч цього року всюди не холодно — і сонячній Флориді в Ст.Пітерсбурзі, взявся я перечитувати всі числа нашого щоденника „Свобода", що не були прочитані мною через брак часу перед вакаціями. Читаю, що в Ст.Пітерсбурзі відбулися загальні збори Українсько - Американського Товариства і до управи згаданого товариства були вибрані Марія і Дмитро Сулими, мої добрі приятелі і довголітні працівники на суспільно-громадському відтинку в Детройті.

Дружина, почувши про це, з місця найшла телефонічну книжку і по коротких розшуках знаходимо і умовляємось зустрітись з приятелями „по церкві". В неділю вибрались на Богослуження до української католицької церкви, а „по церкви", цебто після Богослуження — мила зустріч.

Заходимо до парафіяльної залі, де сестрицтво приготовило їжу. Люди тут — щирі, милі, привітні, розпитують нас, як там на „півночі", висловлюються, що їм потрібний священик. Так, це правда, це так впадає в очі кожному, хто приходить на Богослуження.

Вигрівшись на сонці і викупавшись у солоній і теплій — 84 ступені — воді, вирушаємо на „північ", цебто додому; рішаємо вступити до українського села в Апопці. Українська громада в Апопці мала і мовода, бо щойно чотири роки тому тут жив сам С.Ковальчук з родиною; тепер тут поселилися 23 родини; кілька родин є в стані будови і перенесення на стале життя тут. Вибудовано гарну залю, також відбуваються Богослуження тут. Вибудовано дім для священика. Парохом є священик-патріот о.Назаревич, який замешкує з паніматкою в цьому домі.

Отець, який прибув сюди маючи різні недомагання здоров'я, сьогодні виглядає свіжо, бадьоро, почувається дуже добре.

Оглянувши залю, вписуємось в книгу, бачимо на стіні карту України, на столі англомовна література про Україну — всюди порядок і чистота. Сцена приготована на Богослуження, завтра ж свято св. Петра і Павла. Виходить Отець з паніматкою і ще кілька родин, знайомимось і сідаємо на лавках під помаранчевими деревами, говоримо на різні важливі в українському житті теми. Не зважаючи на те, що вдень було досить гаряче, увечорі приходить сюди приємна підтропічна прохолода.

Довідуємось, що парцелі за виключенням двох вже розкуплені нашими людьми; незабаром будуть відкривати другу частину парцель; в пляні є будова так званого „шопінґ-сентер"; біля озера будувати парк, а вулиці назвати українськими іменами. Саме село Апопка готується до святкування свого сторічного ювілею, що припадає в 1982 році, а тому С.Ковальчук, який має великі зв'язки з впливовими американцями, з дочкою поробив заходи і отримав місце в пропам'ятній книзі. В книзі буде поміщено інформації про українське поселення, як частину української громади в ЗСА, відповідні ілюстрації про Україну і нашу культуру. Звичайно ця пропам'ятна книга буде видана тиражем у десятки тисяч і в кожній американці будуть читати про єдину національну групу в Апопці — українців. Честь і слава тим, що подбали про це.

Та час летить. Прощаємось, так ніби ми — одна родина. Це емоційна хвилина, це ніщо інше, як українська духовість — невидима сила, що всіх нас, українців, об'єднує в одну велику родину, незалежно від місць, де ми перебуваємо.

М.Яременко

Українці Лос Анджелесу вітали Святослава Караванського

Після довшого очікування, українська громада в Лос Анджелес зустрінула великого українського борця спротиву і патріота, поета Святослава Караванського, який прибув сюди в четвер, 10-го липня, завітавши перший раз до південної Каліфорнії.

Дорогого гостя стрінули представники організацій Визвольного Фронту. Під час зустрічі було також і представництво УККА, Відділу в Лос Анджелес. На другий день, в п'ятницю 11-го липня, Святослав Караванський відбув цікаве інтерв'ю у місцевому пресовому клюбі з кореспондентами англомовної преси, як рівнож телебачення, на якому підкреслив велику потребу негайних акцій в обороні ув'язнених українських борців спротиву, закликаючи до цього усіх людей доброї волі, кому дорогі людські права і воля. Згодом інтерв'ю зі Святославом Караванським було передане трьома телевізійними каналами, а також і публікувалося в пресі та по радіо.

Будучи вдячним за старання в справі його звільнення з неволі, а також і інших борців за людські права, Святослав Караванський склав в цей день також візиту Міжнародній Амнестії.

Увечорі цього дня на честь Гостя в домі панства Наталії та Петра Якимових в обмеженім товариськім колі відбулося прийняття. Простора господа, смачна вечеря, невимушена і щира українська атмосфера дали всім присутнім можливість краще пізнати дорогого гостя та його вшанувати.

Щирі привітання Святослава Караванського і його читання деяких своїх творів залишило в усіх незабутні враження.

В цей вечір відбуто також інтерв'ю для української радіопрограми „Пісня України", яке перевели її керівники Марійка і Святополк Шумські. В суботу Святослава Караванського урочисто вітало наше громадянство на бенкеті в домі Українського Культурного Осередку.

Зворушливо вітали щирими дитячими словами та китицями квітів наші наймолодші Оля Підгурець та Марко Білий. Повстанням з місць вітали його присутні. З любов'ю і пошаною вітав С. Караванського від Українського Культурного Осередку голова д-р Роман Кульчицький і батько нашої громади — Микола Новак, є. Петро Маєвський і Петро Якимів. Решту організаційних привітів перечитав майстер церемоній мгр Андрій Сорбківський.

Промовляв і читав свої поезії і сам Святослав Караванський. Вивчивши деякі поезії напам'ять, художньо теж виконав їх режисер і актор фільмів і театрів Іван Іваницький. Смачна вечеря, яку подавали наші молоді красуні в народній ноші уміло і вправно, порядок програми та порядок при розміщенні гостей, свідчили про організаторський хист Марусі Білої та Марії Бучинської.

Остання зустріч громадянства з дорогим гостем відбулася в неділю, 13-го липня, під час концертової програми в домі УКО, вшановуючи українських героїв. Спонтанними оплесками та повстанням з місць вітало громадянство Святослава Караванського.

Програма імпрези була багата. В ній належить окремо відзначити виступ славного хору „Кобзар" з його повним творчого пориву невтомним диригентом маестром Володимиром Божиком, а також і сольоспів співачки, меццосопрано, Мирославі Крук.

Та особливе признання слід висловити таланновитій піяністці проф. Лесі Куриленко-Вахнянин, яка своїм фортепіяновим акомпаніяментом збагатила ці хорові й сольові виступи. Прегарні були і художнє читання знову Івана Іваницького і фортепіянові сольо молодого високонадійного мистця Романа Василина.

Іван Діденко, місцевий поет, особисто прочитав два своїх сонети присвячених С. Караванському та його достойній дружині.

І, як завжди, немов віночком першоцвіту, програму оздобили деклямаціями юні Христя Долинюк та Роман Хіч.

Доповіді виголосили: голова ООЧСУ Петро Якимів, гість з Ню Йорку мгр Роман Зварич. Дружнім відспіванням „Не пора, не пора" закінчено вдалу імпрезу для вшанування поета і борця Святослава Караванського.

Святополк Шумський

Рука Івана Дамаскина

„Рука Івана Дамаскина" — це назва твору-кантати композитора Андрія Гнатишина, текстом якого є поема Івана Франка під цією ж назвою. Хто ж був Іван Дамаскин, що великий поет Іван Франко, як і високої кляси композитор Андрій Гнатишин присвятили йому окрему увагу і свої праці?

Іван Дамаскин жив у VIII столітті в місті Дамаск. Він усистематизував і поставив церковно - богословський спів на належну висоту. Упорядкувавши вперше точний текст богослужень, із множества церковних напівів того часу вибрав лиш ті напіви, що їх уважав найвідповіднішими до всезагального вжитку. Він основно їх перепрацював і створив т.зв. „осьмогласник" (октоїх), по якому співається в Східній Церкві, отже і в нашій аж по нині. Тема вірша Івана Франка Іван Дамаскин був улюбленцем дамаського султана; через інтриги заздрісних дворян султан запідозрив його у зраді, але тому, що любив його, не скарав на смерть, але сказав врубати йому праву руку. Після екзекуції, Іван Дамаскин взяв у ліву руку відтяту і пішов у каплицю молитися. Сталося чудо. Пречиста Діва Марія зійшла з ікони, приложила руку до рани і відтята рука приросла, „мов краплі крови не зронила".

Проф Андрій Гнатишин — народжений 1906 р. в Західній Україні, дипломові студії закінчив в Музичному Інституті ім Лисенка у Львові й у Віденській консерваторії. Понад 50 років організує і диригує хорами. Він автор оркестрових, камерних, релігійних і світських хорових творів та обробок народних пісень. Написав народну оперу в трьох діях „Олена".

Від 1955 року хор Св.ВМ.Варвари у Відні під його управою розвинув широку діяльність в Австрії і поза її межами. Виступами в церкві, в австрійському державному радіо і телебаченні, на концертах і записом численних пластинок хор зробив великий вклад у розповсюдження української музичної культури в цілому світі.

У 1980 році при фінансовій допомозі з Фонду ім. Лариси Целевичівної видано невеликим фотостатним накладом твір „Рука Івана Дамаскина". Оркестрову партитуру видано тільки в двох примірниках, вона має 110 сторінок і є в м'якій обкладинці роботи самого автора твору. Фортепіяновий витяг з хоровими і сольовими партіями має 55 сторінок.

Кураторія Фонду ім. Лариси Целевичівної, з якого відбулося вже кілька музичних конкурсів і з якого на 1980 рік проголошено конкурс на відзначення 1000-ліття Хрещення Руси-України, вітає композитора Андрія Гнатишина напередодні його сімдесятип'ятиліття, в 50-ліття його музичної творчості і бажає дальших успіхів у збагачуванні української духової скарбниці.

Мирослава Ласовська-Крук

Ювілей в етері

Українська радіопередача в Лос Анджелесі „Пісня України", у неділю, 8-го червня — година, як звичайно, четверга — була присвячена місцевому поетові й громадянинові Іванові Діденку. Програму влаштували його приятелі.

Директор Святополк Шумський розпочав передачу загальним ствердженням, що поетична творчість була для України протягом її історії наймогутнішою зброєю, захищаючи національну українську душу від ворожих намагань її знищити. Виплекувались велетні — пробудителі народу — Шевченко, Франко, Леся Українка, Маркіян Шашкевич, Юрій Федькович та інші. Доповнювали їх поети нових поколінь.

Це все велетні, генії нашого народу!

Але в щоденному культурному процесі народу, чи поселень в даному випадку, мають право горожанства і творці меншого маштабу, ті численні віддані і скромні культурні діячі, які виповнюють духовими цінощами наше життя в діяспорі. Тому і радіогодина „Пісня з України" відзначила 65-річчя з дня народження й 20-річчя з дня прибуття до Каліфорнії щирого українського патріота і відданого свого прихильника Івана Діденка, про якого знає український Лос Анджелес з його віршів, які він присвячує і дарує визначним українським діячам і громадянам. Будучи в Европі, Аргентині, тепер в ЗСА, Іван Діденко написав багато віршованих творів, у яких переважають національно — громадські мотиви, ідейність і людяність.

Життєвий шлях Івана Діденка був крутий, як і шлях чи не кожного з нас, божь ми — українці. Тільки можна йому в одному позаздрити: він не поневірявся в таборах втікачів-скитальців, а працював у Римі секретарем в Українському Допомоговому Комітеті, очоленому в той час Владикою Іваном Бучком. Прочитавши кілька віршів Діденка, диктор сказав на закінчення, що слід вшанувати ювілята також літературним вечором, хоча форма „ювілею в етері" була визнана за надзвичайно вдалу, бо не двадцять — тридцять осіб, як це буває на літературних вечорах, а кілька сот довідались про цього заслуженого культурного діяча.

На другий день, тобто 9-го червня, представники громади відвідали Івана Діденка особисто. Привітав він нас, як завжди, соняшною усмішкою, бадьорий і веселий, вдячний своїм приятелям за таку милу несподіванку. Треба додати, що крім віршування, Іван Діденко вміє добре оповідати. З цікавістю ми слухали його розповідь про його перебування в Римі, про зустріч з незабутнім Владикою Іваном Бучком і про працю в Українському Допомоговому Комітеті.

Оповідаючи про Аргентину, де ювілят довший час жив, він казав про незвичність, яку відчуває людина, яка прибула з Північної півкулі до Південної, коли сонце ій світить з півночі, а з півдня вітри приносять прохолоду Антарктиди. Вночі на небі інші зорі, не видно Чумацького Шляху. Ця тема теж виступає у його віршах, друкованих і недрукованих, яких у нього багато. Щодо друкованих творів то, на думку приятелів нашого поета, „було б гріхом їх не видати.

Павло Форманюк

ІНСТИТУТ ДОСЛІДІВ ВОЛИНІ

ділиться сумною вісткою з членами і всіма волиняками, що в місті Денвер, ЗСА упокоївся 14 червня 1980 р.

бл. п.

Д-р С. КРОТЮК

довголітній член, щедрий жертводавець і передплатник видань Інституту Дослідів Волині

Засмученій Родині висловлюємо глибоке співчуття

ВІЧНА ЙОМУ ПАМ'ЯТЬ!

В СОРОКОВИЙ ДЕНЬ СМЕРТИ

бл. п.

Др. АНАТОЛІЯ ЛИТВАКІВСЬКОГО

по Службі Божій, в НЕДІЛЮ, 24 СЕРПНЯ 1980 р. буде відправлена

ПАНАХИДА

в православній катедрі СВ. ВОЛОДИМИРА в ЧІКАҐО, Ілл.

Дружина — ГАЛИНА з ДІТЬМИ і МАМОЮ

Замість квітів на могилу Покійного зібрано $225.00 на Православну Семенарію св. Софії в Бавнд Бруку, Н. Дж.

Жертводавцям щире соасибіг!

В СОРОКОВИЙ ДЕНЬ СМЕРТИ

Найдорожчого МУЖА, БРАТА, СТРИЙКА, ВУЙКА й ШВАҐРА

бл. п. МАРІЯНА ДУБА

будуть відправлені

ЗАУПОКІЙНІ СЛУЖБИ БОЖІ

в ПЯТНИЦЮ, дня 29 СЕРПНЯ 1980 р.

- в КЛІВЛЕНДІ, в церкві св. Покрови, год. 8-ма рано
- в ДЕТРОЙТІ, в церкві Непорочного Зачаття, год. 8:30 рано
- в ЧІКАҐО, в соборі святих Володимира і Ольги, год. 7:30 рано
- в ЧІКАҐО, в катедрі св. МИКОЛАЯ, год. 8:30 рано (яку жертвує приятель Покійного Василь Камінський)
- в КЕРГОНКСОНІ, в церкві Пресвятої Трійці, год. 8-ма рано
- в ВАШІНҐТОНІ Д.К., в церкві Пресвятої Родини, год. 8:00-ма рано
- в ТОРОНТО, КАНАДА, в церкві Св. Василія, год. 8:30 рано (яку жертвує товариш Покійного Ілля Шкільник).

За спокій Душі Покійного просять о молитви

горем прибиті — дружина ОЛЕНА з РОДИНОЮ

У Лігайтоні відзначили 65-річчя проф. д-ра Б. Гнатюка

У Лігайтоні, Па., на оселі ім. Олега Ольжича, в суботу 26-го липня, заходами Центральної управи Організації Державного Відродження України /ОДВУ/ і 12-го Відділу ОДВУ ім сот. Головінського у Філядельфії відбулася ювілейна зустріч з нагоди 65-річчя життя та діяльности голови Центральної управи ОДВУ, члена Президії Секретаріяту СКВУ й Екзекутиви УККА в ЗСА, головного контролера УНСоюзу, науковця в українському, а зокрема в американському науковому світі, невтомного політичного й громадського діяча — проф. д-ра Богдана Гнатюка з Філядельфії.

проф. д-р Богдан Гнатюк

За словами ведучого програмою зустрічі, це відзначення 65-річчя проф. д-ра Б. Гнатюка було подумане організаторами зустрічі як скромне святкування цієї річниці в колі родини та найближчих товаришів, співпрацівників та однодумців ювілята в тємниці від нього.

Тим часом, на щастя, вже й українці навчилися від американців, що існує такий добрий винахід, як т. зв. „пресс лікедж". І ця таємниця виявилася, як це звичайно буває, очевидно через когось із втаємничених організаторів.

Тож про цю несподіванку довідалося громадянство включно із самим ювілятом із сторінок української преси, а конкретно — із щоденника „Свобода" на два тижні перед „таємничою несподіванкою". І тут слід ствердити, що це добре сталося, і треба бути тільки вдячним „Свободі" за „свободу слова", бо у висліді оцієї виявленої таємниці ця перша ювілейна зустріч із проф. д-р Богданом Гнатюком на літній оселі ім. Олега Ольжича в Лігайтоні перетворилася у велику й загальногромадську маніфестацію признання праці і заслуг ювілята. І так, при близько 100 ступенів спеки, на зустрічі було присутніх понад сто гостей, понад 20 представників різних організацій й товариств, було понад 25 ґратуляційних телеграм і письмових привітів та 15 усних привітів, які самі тільки тривали — відповідно до хвилини дня - не менше як 65 хвилин і тим гідно почали нову „65-ку" Достойному Ювілятові, випробовуючи цим переконливо його питому особисту й громадську толерантність.

Відкрив зустріч мґр Володимир Яців, голова 2-го Відділу ОДВУ у Філядельфії, який у львиній частині підготовив цю зустріч під оглядом організаційним і технічним при співпраці управи оселі ім. Олега Ольжича в Лігайтоні. Управу цього року очолює інж. Іван Харамбура.

Далі програму вечора вдало вів досвідчений пластовий й громадський діяч, співпрацівник- гуморист „Лиса Микити" — „Мамай' Микола Кавка, який із тактом і тонким гумором провів цю зустріч на вдоволення приявних.

Головне слово про життя та діяльність проф. д-ра Богдана Гнатюка виголосив один із його найближчих приятелів і співпрацівників, — він же й кум ювілята, — проф. д-р Петро Стерчо, голова Відділу УККА у Філядельфії, який у довшому рефераті точно й докладно накреслив життєпис ювілята від дня народження, почерез студії аеронавтики в Данціґу, родинне життя, професійну працю у різних спеціялізаційних великих американських підприємствах, високо кваліфіковану наукову працю — початково як доцент, а згодом як звичайний професор аеронавтики на американських університетах — до сьогоднішнього дня, як також колосальний вклад праці проф. д-ра Б. Гнатюка в українському політичному й громадському житті та на рідних землях, як і на еміграції на провідних постах, чи то голови Центральної управи Організації Державного Відродження України /ОДВУ/, чи то члена Президії Секретаріяту СКВУ, Екзекутиви УККА, головного контролера УНСоюзу чи то організацій локального характеру: довголітнього голови Відділу УККА у Філядельфії, одного із основоположників і кількакратного голови управи оселі ім. Ольжича в Лігайтоні й інших.

Закінчив своє слово промовець подякою й признанням дружині ювілята п-і Ірині Гнатюк за її дружню й повну вирозуміння допомогу в громадській праці ювілята. Бажаючи ювілятові ще довгих літ працювати для добра української спільноти, д-р Стерчо підніс ювілейний тост Многих Літ, що всі присутні бадьоро й щиро відспівали.

Парох оселі о. капелян д-р Роман Мартинюк поблагословив молитвою святочну вечерю, яку, — що слід особливо підкреслити, — смачно й дійсно справно під кожним оглядом підготовила управа оселі ім. Олега Ольжича при дуже ввічливій, скорій й симпатичній допомозі молодих студенток та учасниць літнього табору Українського Золотого Хреста на селі. А невпинний ведучий програмою Микола Кавка сповняв справно свої обов'язки некороткої програми вечора, вітаючи й представляючи почесних гостей за головним столом, а згодом багатьох представників організацій і товариств, приявних товаришів із студій, та приятелів ювілята.

За головним столом сиділи ювілят проф. д-р Богдан Гнатюк із дружиною Іриною; його брат д-р Мирослав Гнатюк з дружиною Анною, які прибули з Огайо — що і було справді приємною несподіванкою для ювілята, — всечесніші отці — о. митрат Гілярій Врублевський та о. д-р Роман Мартинюк; віце-президент й президент-елект Секретаріяту СКВУ й адміністраційний директор Екзекутиви УККА мгр Іван Базарко; заступник голови Центральної управи ОДВУ д-р Богдан Шебунчак; заступник голови Головної управи Украєнського Золотого Хреста Павлина Різник із своїм чоловіком Володимиром; головний промовець, голова Відділу УККА у Філядельфії, проф. д-р Петро Стерчо з дружиною Іриною; представник Головного Уряду УНСоюзу головний організатор Василь Оріховський; мгр Володимир Яців, голова 12-го Відділу ОДВУ у Філядельфії, господаря цієї ювілейної зустрічі, та ведучий програмою.

З нагоди цієї ювілейної зустрічі наспів ряд ґратуляційних телеграм і письмових привітів для ювілята, що їх відчитав ведучий програмою, між ними від президента Секретаріяту СКВУ Миколи Плавюка з Торонто; братанків ювілята - д-ра Андрія, Богдана й Марка; голови ЗУАДК д-ра Олександра Білика; від УВАН, Окружної ради з Детройту, Філій ОДВУ в Детройті та Рочестері й інших товариств, як також від багатьох особистих приятелів ювілята.

Усні привітання, насвітлюючи різні аспекти особистої, родинної, наукової, політичної та громадської діяльности проф. д-р Б. Гнатюка, виголосили в довших чи коротших словах признання всі, що сиділи за головним столом, і цілий ряд інших представників відповідних організацій із залі. Було ювілятові теж передано подарунок від Відділу ОДВУ у Філядельфії.

Дорогою несподіванкою і зворушливим привітом для ювілята були награні на грамофонну пластинку слова від його 84-літньої матері, яка через хворобу не могла прибути особисто із Огайо на це родинне свято. Вона наспівала на пластинку щире материнське „Многая літа", яке ювілят й усі присутні вислухали, встаючи із місць.

У мистецькій програмі вечора, яку підготовила управа оселі ім. Олега Ольжича в Лігайтоні та молодь — учасники літнього табору Українського Золотого Хреста під проводом своїх виховників Олі Рудакевич, Володимира Мельника та бунчужної віри Пришляк, було декілька пісень, а діти — новацтво й юнацтво під проводом референтки табору УЗХ Володимири Кавки — вручили ювілятові китицю польових квітів і кошик з 65-ма цукерками, гіркими і солодкими, що символізували 65 років життя ювілята.

Управа оселі привітала ювілята окремим ювілейним подарунком і тортами, передаючи при тому і великий ювілейний торт від власників української пекарні, відомих меценатів на різні релігійно-церковні, наукові, культурні й громадські цілі — панства Київ із Честеру, Па.

На мистецьку програму склалися також цікаві танці у виконанні Христини Амаро, Марусі Івасів й Ліди Амаро, а відомий скрипаль Петро Прус звеличив ювілей віртуозним відігранням в'язанки творів Баха та попурі на українські теми.

Під кінець вечора промовив ювілят — проф. д-р Богдан Гнатюк, який зумів у коротких словах подякувати за це несподіване відзначення його 65-ліття своїй матері й родині, організаціям і товариствам, і поіменно — багатьом товаришам за те, що прибули особисто на цей вечір.

Закінчено ювілей молитвою, що її провів о. митрат Гілярій Врублевський, та загальним співом пісні-молитви „Боже, вислухай благання".

О. Л-ий

На Союзівці відзначено 175-ліття Бережанської гімназії

Вид на почесний стіл під час бенкету. Микола Єйна відчиняє з'їзд.

На протязі двох днів, а саме: в суботу 17-го і неділю 18-го травня, на гарній вакаційно - відпочинковий оселі УНСоюзу Союзівці в Кергонксоні, Н.Й., відбувся давно заповіджений ювілейний з'їзд колишніх учителів і учнів Бережанської гімназії, що ним відзначено 175-ліття цієї найстаршої середньої школи в Галичині.

В цьому з'їзді, що його старанно підготовив діловий комітет на чолі з Миколою Єйною, взяли участь колишні учителі гімназії на чолі з о.катехитом, учениці й учні разом зі своїми родинами, гості, а також колишні учениці Дівочого Учительського Семінара в Бережанах, які бажали відсвяткувати разом із своїми гімназійними товаришами ювілей гімназії, а рівночасно відзначити 45-річчя іспиту зрілости, який вони зложили в цьому семінарі.

За підрахунком реєстраційної комісії в цьому з'їзді взяло участь понад 250 осіб, що прибули майже з цілого світу: з різних місць розлогої Північної Америки, Канади, а навіть з далеких країн: Австралії, Австрії і Венесуелі. Таке велике й надсподіване число учасників з'їзду свідчить, що в нас, старших і молодших випускників Бережанської гімназії, є великий сантимент до нашої „Альма Матер", любов і прив'язання до улюбленого й незабутнього міста юних днів — Бережан, за яким так дуже а дуже тужимо.

Перед полуднем першого дня з'їзду, що був прекрасним, соняшним і теплим днем, переведено в головному будинку Союзівки „Гостинниці" реєстрацію всіх учасників з'їзду; після полудня відбулося в великій залі будинку „Веселка" відкриття ділової частини з'їзду. Довершив його Ярослав Городецький, містоголова ділового комітету. Він привітав колишніх професорів і о. катехита Бережанської гімназії, всіх товаришок і товаришів із шкільної лавки; тих, що були на залі й тих, що з різних причин не могли прибути на цей з'їзд, а також незабутніх друзів, що залишилися на рідних землях, та гостей. Вкінці він згадав про померлих професорів і учнів, пам'ять яких вшанували всі стоячи однохвилинною мовчанкою.

Дальшу програму вів Микола Єйна, голова ділового комітету. Він теж привітав гостей, що прибули з країн поза Америкою: Володимира Савчака, колишнього учня і професора Бережанської гімназії, визначного мистця-маляря в Австралії, та інших.

Особливо щиро привітав голова о. митрата Василя Головінського, одного з найстарших випускників Бережанської гімназії.

Після цього декілька учасників з'їзду виступили із короткими й цікавими спогадами про гімназію й гімназійні часи: Евстахій Манацький підкреслив велику заслугу гімназії у виховані свідомої української інтеліґенції: о.Омелян Шараневич, гімназійний катехит під час німецької окупації — згадував свою відповідальну працю серед гімназійної молоді; о. митрат В. Головінський говорив про торжественне святкування в 1905 році століття існування цієї державної гімназії; о. Ярослав Шуст говорив про зворушливу пригоду в часі таборування української пластової молоді на горі Лисоні; Мирослав Шміґель — про бережанські бурси.

Степан Голяш, член ділового комітету, передав привіт від товаришів з рідних земель, запропонувавши з'їздові вибрати для ухвали резолюцій комісію, яку і вибрано в такому складі: Степан Ґаляш — голова, Ярослав Городецький, Іван Головінський, Микола Єйна й Остап Сокольський — члени. На цьому закінчено цю частину з'їзду й учасники його вийшли із залі, щоб зустрітися й поговорити із своїми шкільними товаришками і товаришами.

Увечорі того дня в „Гостинниці" відбувся коктейл, а в театральній залі „Веселки" — ювелейний бенкет з'їзду. Програму бенкету відкрив після молитви, що її провів о. митрат Василь Головінський, Микола Єйна коротким словом про мету з'їзду, висловлюючи щиру подяку отцям катехитам і професорам за те, що вони защіпили учням знання і дали дороговказ на майбутність.

Дальшу програму бенкету вела вміло й дотепно майстер церемонії Ірина Лаврівська, артистка Львівського театру. Вона представила осіб за головним столом, а опісля на зміну з Миколою Єйною відчитувала привіти, що наспіли на з'їзд. Першим був привіт від Блаженнішого Патріярха й кардинала Йосифа Сліпого, що його присутні вислухали стоячи, щиро оплескуючи. Відтак прийшли на чергу привіти від учителів гімназії, що в наслідок хвороби не могли взяти участи в з'їзді: д-ра Андрія Бойковича й д-ра Адама Якимова та від учителя Дівочої Учительської Семінарії д-ра Володимира Безушка Було теж багато привітів від колишніх гімназистів і семінарок.

Особисто вітали учасників з'їзду: проф. Михайло Васьків — від учительського збору гімназії, Наталія Хоманчук — від семінаристок, головний радний УНСоюзу Микола Хоманчук від Головного Уряду УНС, Евстахій Манацький — від комітету „Бережанська земля", Марко Лонкевич — від дружини копаного м'яча „Лисоня"; Теодор Чіх — від шкільних товаришів, і Михайло Клецор.

В часі бенкету заслухано дві цікаві доповіді про Бережанську гімназію, що їх виголосили члени ділового комітету Іван Головінський — „Історичний нарис" і Степан Ґоляш — „Участь учнів у визвольній боротьбі". З огляду на пізню пору доповідь „Значіння гімназії для розвитку суспільно-громадського і політичного життя" Остапа Сокольського не була виголошенам, але буде поміщена в українській пресі. Вірш Анни Максимович-Головінської рецитувала Ірина Лаврівська. В дальшій програмі бенкету була мистецька частина з веселими точками у виконанні учнів. Ярослав Городецький читав свою гумореску „Спомини про гімназію", в який дуже вірно подав сильветку та ролю гімназійного сторожа-терціяна. Зенон Кобилянський і Остап Сокольський у веселому скечі відтворили лекцію латини, чим заохотили присутніх до щирого сміху. Веселий й погідний настрій внесла на залю українська пісня у виконанні гімназійних учнів. Наш відомий співак-баритон Юрій Лаврівський виконав кілька настроєвих пісень, збираючи рясні оплески у подяку. Квартет у складі: Т.Пришляк, Ольшанський, Я.Благий і М.Єйна, виконав теж кілька веселих пісень на радість публіки. Всім співакам акомпаньювала на фортепіяні О.Головінська.

Веселу частину бенкету завершив п. Чорнобіль, сам уродженець Снаніславівщини, але жонатий з „бережанкою", своїм дотепним віршем „Про жінку з Бережан".

Приємним моментом на бенкеті й милою несподіванкою було оваційне привітання присутньої на залі Олі Бородайко-Целевичевої, якій була присвячена популярна стрілецька пісня „Як з Бережан до кадри січовики манджали". Пані Ольгу впровадили на сцену члени комітету — Лонгин Старух і Ярослав Городецький під грімкий спів цієї пісні.

Бенкет, що проходив в погідному настрої, закінчено молитвою, яку провів о.Володимир Шараневич. Опісля відбувся баль, на якому до танців приґравала оркестра „Червона Калина з Флашінгу, Н.Й. Всі старші й молодші, пішли в танець, не відчуваючи ані втоми, ані віку. Під звуки грімкої оркестри вони бавилися далеко поза північ.

* *

На другий день, в неділю 18-го травня, в місцевій церкві св. Трійці колишні учні Бережанської гімназії о.митрат Василь Головінський, о.крилошанин Ярослав Шуст і о.Володимир Шараневич, відправили торжественну Службу Божу в намірені учасників з'їзду і панахиду за покійних учителів та учнів.

Перед відправою Св. Літургії парох місцевої церкви о. крилошанин Богдан Волошин сердешно привітав духовних отців, членів комітету і всіх учасників з'їзду — як гостей у його парафії.

З нагоди з'їзду о. Володимир Шараневич виголосив гарну проповідь під час Служби Божої, а хор колишніх учениць і учнів гімназії під проводом диригента Олеся Пришляка співав до церковної відправи.

Прощальний обід, в часі якого Микола Єйна відчитав приготовані комісією резолюції, а Михайло Клецор — член ділового комітету — попрощав усіх учасників від цього комітету, відбувся в „Гостинниці".

З нагоди іменин Ірини Лаврівської, що припадали на цю неділю, М.Клецор зложив їй від усіх щирі побажання, і всі зібрані відспівали їй грімке многоліття.

Під час з'їзду була відкрита мистецька виставка мистецьких образів Володимира Савчака, яку мали нагоду оглянути учасники з'їзду та закупити деякі з них. Він, як колишній учень Бережанської гімназії, дав до виграшу один великий образ будинку гімназії. Гроші з цього виграшу призначив так: половину на покриття видатків комітету, а другу половину — на фундацію Катедри українознавства в університеті в Канберрі, в Австралії. Цей образ виграв Богдан Кекіш.

З нагоди святкування 175-ліття Бережанської гімназії діловий комітет видав однодніківку „Бережанські стежки", редактором якої був мистець-маляр Володимир Беднарський, який виготовив мистецьку обкладинку. Співредакторами однодніківки були: Остап Сокольський, Соня Чух-Ковальська і Марія Бойко-Небесьо.

Вшановуючи пам'ять шкільної товаришки-героїні Галини Дидик, довголітньої каторжниці мордовських таборів, учениці Бережанської учительського семінара — Ольга Бородайко-Целевич, Іванна Бачинська, Наталія Лонкевич Ґуран, Наталія Пайончківська-Хоманчук, Наталія Швець-Клецор і Рома Крамарчук-Лапунько зложили 150 долярів, з чого 100 долярів передали на руки Володимира Савчака на фундацію українознавчих студій на університеті в Канберрі, а 50 дол. призначили на пресовий фонд жіночого журналу „Наше Життя".

Роблячи кінцеві підсумки нашого з'їзду, треба з приємністю ствердити, що його бажали й довго на нього чекали гімназистки й гімназисти, тому нема нічого дивного в тому, що цей з'їзд стягнув на мальовничу гірську оселю Українського Народного Союзу понад дві сотні учасників. Ми вдячні нашим молодшим товаришам з шкільної лавки, які вже давно заплянували, старанно підготували й успішно перевели цей з'їзд.

В першу чергу за підготовку цього з'їзду належиться щира подяка і признання невтомному голові Миколі Єйні та його відданим співпрацівникам — членам ділового комітету. Подяка належиться також всім тим, хто своєю працею причинилися до успіху з'їзду: доповідачам, виконавцям мистецької частини — зокрема Ірині Лаврівській за її вміле ведення програми бенкету, — редакторам однодніківки, і Льоньові Старухові за роблення фотознімок, а Кулиничеві — за зфільмування з'їзду.

Михайло Клецор